

Inserati se sprejemajo in velja  
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,  
12 " " " " 2 "  
15 " " " " 3 "  
Kolek (štampelj) znesse vselej  
80 kr.

Pri večkratnem tiskanju se  
cena primerno zmanjša.

#### Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana  
pisma se ne sprejemajo.

# SLOVENEČ.

Političen list za slovenski narod.

Velja do konca tekočega leta  
po pošti in v Ljubljani  
mesec . . . . .  
posamezne številke po —  
Vredništvo je na stolnem  
hiš. št. 284.  
Naročnino prejema opravništvo  
(administracija) in ekspedicijska  
Blaznikovi tiskarnici na Bregu.

#### Izhaja

po trikrat na teden in sicer  
v torek, četrtek in saboto.

## Katoliško-politična društva na Dolenjskem.

Iz Kostanjeviške okolice 26. nov.

Ne besedi, ampak dela je treba. To mi je prišlo na misel že nektere kratki čitajočemu pretečene dneve toliko o kat. političnih društvih. Res lepo je, kar se je govorilo o kat. polit. društvu Ljubljanskem; prav je, kar si pisal Ti „Slovenec“, resnica je, kar trdiš o političnih društvih „Slov. Gospodar“ in drugi listi: potreba je velika, to je očitno. Toda, se bode pa li kaj storilo? ne bode li ostalo pri sami besedi? — Gospodje, tega nikar, to Bog varuj! Kajti, ako se skadi vse to govorjenje in pisanje v prazen dim, potem rečem, se bode mo kesali v kratkem, morda celo skušali popraviti zamudo, a prepozno bode.

Poglejmo le našo Dolenjsko, ki je brez političnih društev, in primerjajmo jo Gorenjski in Štajarski, ki jih imate vsaj nekoliko. Kolik razloček! Kako sramotno smo propali pri nas: tu je izvoljen malo sposobni V. Pfeifer, nasprotnik sv. vere, tam zagrizeni odpadnik, glasoviti Dežman, in to v kmečkih občinah! Kako hrabro so se borili vrli Štajarci, kako možato, kakor skale, stali so naši Gorenjci. Kaj je pač vzrok temu? — Političnih društev nimamo, zato ni politične zrelosti, in bistre previdnosti pri naših Dolenjcih. Mislite, da je naš Dolenjec res tako ničeven, da bi prodal svoje prepričanje za poliček vina z mastno klobaso, kakor se je to, žalibog, zadnjič zgodilo pri nas, ko bi bil podučen? Ne, tega o naših dolenjskih Slovencih ne smemo misliti. Manjka jim podučnja, manjka prave vednosti, za kaj se nam je prav za prav potegovati, ali če hočete, nikacega prepričanja nima; zato se pa suče, kakor drugi hoté, kakor mu navidezno

kaže dobiček, naj si bode tudi samo poliček vina pri dobri pečenki, čim bolj se le, ako se mu kaka cesarska podoba pitisne v roko. Poduči ga, pokaži mu, kaj so volitve, odpri mu oči, da spregleda, kamo ga hočejo spraviti naši nasprotniki nemškutarske ali slovenske barve, in veruj mi, tudi Dolenjec se ti bo pokazal moža; vsaj so mi znani nekteri možje ravno krog nas, ki so res možje, naj omenim razun družih samo poštene Šentjernejske volilce. Pa zakaj so to? zato ker vedo, ker poznajo, za kaj se gre pri volitvah. Podučeni so bili.

Podučnja, političnega podučnja je torej res pred vsem potreba. Pa od kod ga dobiti? kje podučevati? — Duhovni gospodje, vi ste bili od nekdaj vneti za čašni in dušni blagor svojih ovčic, vi ste se od nekdaj trudili neumorno, da jim izbistrite um, da jim pokažete, kaj so, kake pravice imajo, — vi ste bili od nekdaj, kar je bila vaša dolžnost: dušni pastirji in narodnjaki; bodite to tudi zdaj, ko je potreba še veliko večja. Vi podučujete v prvi vrsti ubogo ljudstvo. Pomagali vam bodo gotovo z radostjo drugi pošteni narodnjaki. Tega pa v cerkvi na leci ne morete in tudi ne smete, da ne pridete paragrafom v pest, zato snujete katoliška politična društva. V njih in edino le v njih boste mogli storiti to, kar je že zdaj tako silno važno in potrebno, bode pa prav gotovo v kratkem še veliko važneje.

„Brez šol ne more se mladina učiti; brez orožja in kosarn se ne morejo vojaki bojnega posla privaditi; brez bučelnjaka in matice ne moreš bučel rediti in medu dobiti, in brez političnih društev se ne bode ljudstvo navadilo političnega boja, ne bode nikdar prišlo do spoznanja, za kaj pri volitvah gre, in se ne bo nikdar navdušilo za korist šole, cerkve in države!“ (Slov. Gosp. št. 44.)

Zato, duhovni gospodje iz Krške, Trebenj-

ske in Novomeške dekanije, na noge! Le začnite delati, in šlo bode. Brez truda ni vspeha. Več ko osnujete takih društev, bolje je. Najkoristnejše bi bilo gotovo, ko bi imela vsaka fara svoje; — toda, ker to ni lahko mogoče, pogovorite se med seboj, privzemite še svetnih domoljubov, združite se skupaj dve, tri fare in hajdi na delo, — pa brez odlašanja — precej! Odlašanje in obotavljanje je najhujši nasprotnik. Kje da bolje kaže osnovati pol. društva, vam bodo kazale okoljščine. Po mojih mislih bi se moralo napraviti vsaj v Novomestu, Trebnjem, Št. Rupertu ali Mokronogu (najbolje ako v obeh okrajih), v Ratečah, Kostanjevici ali Št. Jerneju (morda tudi v obeh krajih?) in za zadnji del Kranjske v Čatežu ali Leskovcu, ako ni mogoče obeh v življenje poklicati. Kak vspeh bi imela gotovo taka mreža političnih gojilnic in izobraževalnic!

Še enkrat rečem, začnimo narodnjaki, kterim je kaj mar za našo sv. katoliško vero in naše svetinje, začnimo! Težko bode brez dvoma. Tu bode morda manjkalo denarne podpore, tam ne bode lahko dobiti pripravnega stanovanja, tam bode zopet zaspanost ali kaka druga težava prečila pot — a ne strašimo se, kdor hoče jedro imeti, mora lupino pregrizniti: z Bogom in za Boga se vse stori. Ako ostanemo leni še zdaj\*), verjemite mi posebno vi, duhovni slovenski, zgodilo se nam bode, kakor se nam je že pri časopisju: nasprotniki si bodo osnovali politična društva za svoje namene — mi bode mo počasi za njimi sopihali, kakor smo prišli s „Slovencem“ za „Narodom“. Kdaj pa bode delo laglje, zdaj ali pozneje, se ume pač samo po sebi.

\*) Z največjim veseljem sem čul ravno zadnji čas iz resničnega vira, da se vsaj v enem kraju že prav resno pripravlja osnivanje kat. političnega društva. Pis.

## Podlistek.

### Iz Marnovega „Jezičnika.“

(Dalje.)

Obéma téma prav zmožnima učencema je napovedoval Metelko prepad, ako ne premagata oholnosti svoje; in res, umrla sta oba v najboljših letih prevred za-se, prerano za narod. — Tako je tudi drugim črtal napake in grajal jih v šoli, češ, da je slovnica „prenagljena, pomanjkljiva, po lahkomiselnosti ali zanikrnosti verzélasta, na zelo nizki stopnji, silo zanemarljena; vredeva pa v pravi zvezi dobra, godna, ali pa prenizke modrosti, brzna, nepremišljena, pokvarljiva. — Vaša nepaznost in ramišljenost delo uničuje. — Vaša razposajenost se razodeva kakor sploh v Vaši osebi, tako tudi v osebnih zaimenih!“ itd. —

Tako je pismeno pa tudi ustmeno marsikteremu povedal ob kratkem, kar mu je šlo.

Dobro še pomnim, da je součencu mojemu na glasno vprašanje: Zakaj ste mi podčrtali sonce brez I, sej Hrovatje tudi pišejo sonce? — kratko pa krepko odgovoril: Hrovatje tudi pišejo dug pa vuk. Kar omolknil je součenc moj, češ, slovenski pišem dolg pa volk, pisati mu je toraj tudi solnce, ne pa sonce. Bil je Metelko Dolenec, in marsiktero je mógel preslišati o polglasniku, o pred- in za glasnim é, o dolenski izreki, o nenavadnih besedah v slovnici itd.; toda — bil je tudi, kakor pravi Slomšek, ves Slovenec, in znal je toraj Gorencem in Notranjcem povedati jo po slovenski, kadar je bilo treba. Na preneumne ali predrzne ugovore navadno ni imel odgovora. Tako mi je sam pripovedoval o učencu, kteri je hudo jezikal, da „gonobiti verderben, schänden, gonoba Uebertreibung, Schande str. 115 v Lehrgebäude“ — ni nikjer v navadi; da mu je pa malo pozneje brat njegov s kmetov rekel: sej sem ti že večrat pravil, če boš tako nagle jeze, da se boš sam „ugonobil!“

Kakor Vodniku, so poslednje leta tudi

Metelkotu nekteri dijaki („Leichtsinnige — ich will sie nicht Schüler nennen — erfrechten sich, den Unterricht zu stören“ — piše prof. Petruzzi v Vodnik Album pg. 14) zelo nagajali ter ponašali se z rečmi, kterih so se pozneje sramovali. In res, nikogar še nisem čul, da bi se bil hvalil: „To smo ga dajali, prav mu je bilo itd.“; — marsikoga pa sem slišal, ki je omilovaje spoznal: „To ni bilo prav, to je bilo prehudo, žal mi je, da se nisem bolje učil slovenščine, da Metelkota nisem rajši poslušal; zdaj bi pisal rad to into, pa ne znam pravilno, popravljati dajati drugim me je sram itd.“ — In koliko dobrega blaga ostane tako v predalu, bodi si v rokopisih, bodi si le v možganih, ter ne pride na dan, narodu slovenskemu na zgubo!

Kakor Vodnik je tudi Metelko taka djanja navadno pripisoval mladostni nagajivosti in razposajenosti. Nekteri so mu štelí to v zlo, da je molčečnost njegova bila boječnost, krotkost le slabost; toda — šolski zapisniki kažejo, da je dobro poznal svoje učence, in skušnja po-

## Politični pregled.

### V Avstrijskih deželah.

Cesar je 1. decembra sprejel deputacije škofov in obéh zbornic. Škofom je odgovoril posebno zadovoljnostjo, da se bodo s prijaznim porazumljenjem cerkvene in deželne oblasti odpravile vse opovere, ki se v sedanjim času kažejo. Škofje bodo gotovo k temu pripomogli in Bog naj blagoslovi delovanje duhovščine, ki si prizadeva ljudstvu vsaditi in ohraniti mir sv. vere. Gosposki zbornici je rekel, da bode tudi zanaprej koristno delovala ne gledé na spremenljivo vsakdanje mnenje. Zbornici poslancev pa je izrekel zaupanje, da ga bode podpirala v prizadevanju osrečiti vse narode, ktere enako prisrčno ljubi. Na večer bilo je Dunajsko mesto razsvitljeno; cesar in cesarica in cesarjevič so se vozili po mestu in so bili povsod z veliko navdušenostjo pozdravljani. — Za vojake, ki so se vdeležili vojske l. 1848, napravile se bodo za spomin posebne svetinje. Tudi so cesar spregledali kazen vsim, ki so obsojeni zarad razžalitve veličanstva, in so zapovedali, da se jim poroča še o drugih obsojencih, ki so milosti vredni. Pričakuje se tudi, da bo Skrejšovski v Pragi pomiloščen. — Tudi Praga in Trst sta bila na večer 1. decembra razsvitljena. V vsih večih mestih so bile 1. in 2. večerne veselice.\*

2. decembra je cesar sprejel 10 deputacij, Prvo pripeljal je nadvojvoda Albreht v imenu vojaščine. Cesar se ji je zahvalil za njeno goravnost in zvestobo; spominjal se je tudi tistih, ki so v boju padli ali umrli, in izrekel željo, da bi enako zvestobo kakor njemu, ohranili tudi njegovemu sinu. — Deputaciji ministrov je rekel, da jih želi še dolgo časa videti na svoji strani, in to se bode gotovo zgodilo, če bodo razmere prav umeli in previdno ravnali, ter kadar bo treba, tudi odločno na noge stopili. — Potem so prišle deputacije časniškega društva „Concordia“ in raznih deželnih zborov.

Deputacija kranjskega deželnega zbora je bila prav prijazno sprejeta. Na njena vošila je cesar, kakor „Laib. Ztg.“ poroča, neki odgovoril: „Rad sprejemem zagotovilo vedne zvestobe in odkritosrčne vdanosti deželnega zbora kranjskega. Jaz cenim vdanost, s katero se je Vaše ljudstvo vedno odlikovalo in najodkritosrčnejši želim, da bi srečno napredovalo. Vsa prizadevanja deželnega zbora, ktera na to merijo, bodem vedno branil in podpiral.“ Omenil

je nadalje tudi več nesreč, ktere so zudele Kranjsko v zadnjem času, potem je govoril še z vsakim udom deputacije nekoliko besed.

Gosposka zbornica je sprejela od zbornice sklenjeno postavo o posojilu s to premembo, da se tudi sme posoditi na papirje, ki nimajo pupilarične varnosti in da se sme tirjati 2 percenta več, kakor nacionalna banka.

„N. Fr. Presse“ ve povedati, da se Moravski poslanci v pismu, ktero se ni hotelo v deželnem zboru brati, pritožijo zoper deželni volilni red, ki krati pravice slovanskih prebivalcev.

„Sl. Narod“ je iz privatnega, a misli, dobrega vira izvedel, da ima deželni predsednik Auersperg od ministerstva pooblaščenje, naj kranjski deželni zbor precej razpusti, kakor hitro se kaka neustavnost ali kak dober izgovor najde. To bi se bilo nek zgodilo, če bi se ne bile potrdile volitvi Suppana in Kalteneggerja. Ministerstvo in deželni predsednik se jako motita, če mislita, da bosta potem dobila ustavoverno večino. Pomnita naj, da se bode volitev vršila po deželnem volilnem redu in ne po onem, ktere ga je skovala za državni zbor, in da nam nikakor ni mogoče zgubiti narodne večine; po skušnjah pri državni volitvah vemo, kaj nam je storiti, da se naši nasprotniki ne bodo zopet veselili.

Tirolski in Predarelski deželni zbor bodeta neki protestirala zoper to, da se jima je vzela pravica voliti državne poslance.

Ogrska ministra Krkapoly in Tisza gotovo odstopita. Tisza bode menda imenovan za prezidenta oskrbovalnemu odboru ogrskih železnic. Krkapoly pa ostane v Pešti. Nekteri listi imenujejo Korizmicsa za njegovega naslednika.

### Vnanje države.

Nemški državni zbor je razpušen in bodo 10. januarija nove volitve. — Poslancu pri Španjski vladi se je, kakor „N. Allg. Ztg.“ piše, naročilo vprašati, zakaj so vzeli nemške ladije v izhodno-indijskem morju?

Cesar Viljem je cesarju Francu Jožefu I. pismeno gratuliral, cesarica pa in princji sporočili so svoja vošila po avstrijskem poslancu.

Bavarski deželni zbor je sprejel Völklnov predlog, da se vpelje po vsih nemških deželah enak zakonik, z neko spremembo princa Ludovika.

Švica. Narodni svet v Bernu je s 70 glasovi proti 33 ovrgel predloge, da se odpravi

papežev poslanec, da deželna vlada v roke vzame izrejo duhovstva, in da se odpravijo samostani. Upor katoličanov je tedaj vendar le nekaj koristil in upamo, da se bode vse kmalo zopet na bolje obrnilo.

Španjski rudečkarji so v Carthageni pred bombardovanjem mesta zapovedali, da se razdeli vse premoženje, da se odpravi dedinska pravica, da se proda in razdeli premoženje cerkvá, kapel, zastavnic, hranilnic, bolnišnic itd. To je naposled sad liberalizma! Na prošnjo poveljnikov angleških, francoskih in laških ladij so 27. nov. o polnoči za eno uro s streljanjem prenehali, da so se otroci, žene in starčki umaknili. 28. zvečer so streljanje nadaljevali in se je mesto na več krajih vnelo. Poveljnik laških ladij je zopet zahteval nekoliko pomirja, pa vodja republikanskih čet mu ni pritrtil, ker so uporniki premirje prejšnje noči porabili za to, da so se preskrbeli z živežem in streljivom. Republikanski vojaki imajo veliko opraviti, ker jih od ene strani nadlegujejo uporniki v Carthageni, od zadej pa Karlisti; ki so jim proti severu pot zaprli. V Madridu se celó govori, da so uporniki iz Carthagene poslali Karlistom ladijo s streljivom, dve risani karoni in 100 pušek. — Republikanska vlada je vsim tirjavam Amerikancev pritrtila, in bo pozdravila njih zastavo. Ker se pa ne vé, ali bode mogla svoje obljube spolniti ali ne, ostanejo ladije še nekoliko časa oborožene.

Turška. Rašid Paša je angleškemu poslancu obljubil, da bode vlada potrdila sklepe komisije, ki ima določiti, koliko naj plačajo ladije, ki gredo skoz Sueški kanal.

### Dopisi.

Iz Dolenjskega, 28. novembra. „Slovenec“ je razglasil nevoljo in težave, ktere po Gorenjskem nove šolske postave delajo. Ravno takošna je tudi tukaj. Imamo podučitelja, ki je do zdaj dobival od občine po 300 gold. denarja na leto. Učitelj pa, ki je tudi orgljava in mežnar, je vlekel od občine: v denarjih 184 gld. 70 kr.; štole 70 gld. 40 kr.; od zemljišča po odštetih davkih 40 gld.; bire do 65 mernikov pšenice po 3 gld. 30 kr. je 245 gld. 50 kr.; bire do 45 mernikov prosa po 1 gld. 50 kr. je 67 gld. 50 kr.; bire 150 funt. prediva po 18 kr. je 27 gld.; skupaj 604 gld. 10 kr.

Od tega zneska odpade kakih 25 gld. za pobiranje bire, za oskrbovanje mežnarstva pa

trjuje, da je dvojka pa trojka njegova nekterega spodbodla, ki prej ni maral, poznej pa se je iskreno poprijel slovenščine in marljivo pospeševal nje slovstvo. — „Redek dar je bil njegov mirni duh, zlata in občudovanja vredna njegova potrpežljivost z marsikterikrat sitno in nepremišljeno mladostjo (Zg. Dan. 61)“. Pripoveduje se, da mu je v tem bilo vodilo: „Wenn Kinder sahwätzen, so straft man sie. Wenn Erwachsene schwätzen, so ermahnt man sie; wenn die Ermahnung nichts fruchtet, so nimmt man sich zur Notiz; und wenn der Notizen viele sind, wird man — unwillig!“ — Vidi se, da je ravnal z mladino tudi prav po Vodnikovo, svest si tega, kar piše ranjki Matija Vrtovec (r. l. 1784, u. 1851.) o njej vsim rednikom: Spomnite se in živo si k srcu vzemite, da je mladost rada lahkomiselna, hitro pozabljiva in velikrat prenagla. —

43. Kar je pisal J. Navratil o dr. Fr. Miklosiču, veljá prav za prav o prof. Fr. Metelkotu, da je bil prijatelj čiste slovenščine; mešanica iz vsih narečij in slovnici

slovanskih mu je bila gnjusoba in krivica nad častitljivim jezikom slovenskim, ki se kvari s takim početjem, ktero zadušiti nameruje živi jezik svojega ljudstva. Jezik ni igrača, da bi ga vsakdo šemil po praznih domišljijah; — jezik je dar božji ljudstvom, da se v vednostih povzdigujejo na zmerom višjo stopinjo omike v svojem lastnem jeziku. Čistiti, likati, izobraževati je treba jezik naš, ne pa šemariti ga, da ni ne slovenski, ne hrvaški, ne srbski, ne česki, ne ruski i. t. d. (Vid. Koledarček 1854. stran 41.)

Motil bi se, kdor bi mislil, da Metelko s časom ni napredoval v jezikoslovnem nauku, ali da je slovnica bila vrhunec vsega njegovega znanja! Napredoval je — se vé — korak za korakom, ne pa — na vrat na nos, kakor so zahtevali sem ter tje navdušeni mladiči slovenski, kteri so bili danes Slovenci, jutri Pol- ali Jugoslovani, pojutrišnjem Pan- ali Vseslovani! „Zakaj ste mi to podčrtali? To je ilirsko. Kaj čudno je to, da učeni gospod o ilirskem slovstvu tako malo veste! Ne preme-

nim pa nič, ker je vse prav. Pisal sem v duhu slovanstva. Brez lastnega prepričanja nisem celó nič pisal. . . . Boste rekli, neizrečeno predrzno je kaj tacega od dijaka? Druzega Vam, častiti gospod, ne vem odgovoriti, kot da sem istino govoril. Če jo že Vi spoznate, ali ne, istina je vse jedno, dasiravno sem jo le kot Vaš učenec pisal“. Takim učencem je Metelko navadno prav mirno kazal Ezopovo basen o žabi in volu, ktera se po njegovi slovnici glasí tako-le:

„Žaba je videla vola na travniku, in želf njemu enaka biti. Začne tedaj svojo grbasto kožo napihovati, ter vpraša svoje tovaršice: Ali nisem tako velika kakor vol? Nisi ne, ji pravijo. Le še bolj se napenja, ter vpraša: Sem zdaj vendar velikemu volu enaka? Spet ji odgovoré, da ne. Pa ne neha; z vso močjo se bolj in bolj napenja, in razpoči.

Napuh v nesrečo pripravi. Kdor sam sebe prav pozná, se nima čemu napihovati.“

(Dalje prih.)

57 gld., toraj 82 gld. Učitelju je toraj ostalo čistih 522 gld. 10 kr. Če je žito še dražji, ima še več dohodkov. On je tudi s tem prav zadovoljen, kajti mežnarstvo ga prav nič ne briga, pogrebi so le zjutraj med 6. in 8. uro, biro mu ljudje v počitnem času brez ugovorov odrajujejo in še kaj navržejo. Znesek v denarjih pa mora županstvo pri posestnikih nabirati, kar pa zavoljo pomanjkanja denarjev ni brez težav.

Kako pa bo po novi šolski éri? Smem reči: Ne učitelji, ne občine, ne cerkev ne bodo od nje dobička imeli, ampak le škodo. Duhovniki imajo v mnogih krajih biro in so mar zavoljo nje manj spoštovani od unih, ki je nimajo? Še ni 30 let, ko so grajšaki, fajmoštri pobirali itd., ali sami, ali po oskrbnikih desetino v snopih in v zrnu. So li imeli zavoljo tega kaj zgube na časti? Učitelju pa bi bilo to preveč; le v denarjih naj bi bila njegova plača! Ta plača naj bi bila po hujškanju „Laib. Schulzeitunge“ po 600, 700, 800 gold. na leto, zaslužeka za orgljanje pa naj se učitelj popolnoma ogne. Le škoda, da g. Sima v „Schulztg.“ ne pové, kje se bo tako visoka plača jemala? Slišal sem župana reči: „Šolnine ne bom po nobeni ceni pobiral“. Jenjala je pomoč patronatov državnih, stroške za šolske hiše morajo občine plačevati in treba bo za šolske potrebe nove naklade na davke. Davki in njih naklade so pa že zdaj silno napeti, kako bojo še le, če se vse po duhu novih postav vredi! Spomnim se besed, ki jih je glasoviti egiptovski paša Mehmed Ali izrekel: „Felah (kmet) je kos sukna; kadar koli se nanj vdari, že nekaj prahu iz sebe da.“

Na kmetih ni orgljarskih diletantov, kakor se v mestih nahajajo, cerkve bodo torej morale pritrjevati pogojem, ktere jim bodo v orgljanju izvedeni učitelji stavili, ako bodo hotele pri božji službi še imeti orgljanje. Slišimo pa, da se pripravniki čezdalje manj in manj v orgljanju vadijo! Kam toraj pridemo? Po deželi je v več krajih razun duhovna učitelj edina omikana oseba. Pa visoka plača in duh, ki mora po „Schulzeitungi“ njega v nemati, mu ne bosta dopustila, da bi se kaj do ubogega rajah (kmeta) ponižal ali pa celo občil z duhovnom, kateri mu je le zaničljiv mračnjak!!

Ali bodo ostale nove šolske postave, ktere občinam obetajo tako žalosten vpliv na dušni in telesni prid, ali se bodo po potrebi premenile, je le Bogu znano. Vemo pa, da so bile nekatere postave, od vladarja potrjene, hitro odstranjene. Bivši finančni minister žl. Plener je bil ukazal, da se mora davek ali dac od vina plačati tudi takrat, če ga pridelavec sam vživa ali na debelo proda. Finančni vradnik Pokorny v Gradcu skušal je v posebni brošuri, ki se je vradno zastonj razpošiljala, dokazati pravičnost tega novega davka. Pa ovrženo je bilo vendar Plenerjevo zahtevanje. Splošna nevolja in upor je bil po krajih, kjer vino raste, in da bi se bil ta dac pobiral, treba bi bilo po vinogradih in kletih toliko finančnih čuvajev, da bi bila njih plača presegala dohodke tega davka.

V l. 1783 bila je dana tudi postava, da se mrlič ne smejo več pokopavati v lesenih trugah, ampak nagi zaviti v platno. V Ljubljani je nek baron Jurič prvi čast imel po tem jozefinskem obredu zagreben biti. V žaklje vtaknjene mrlič nosili so k pogrebu v občinskih trugah, katerih je bilo pri vsaki duhovniji dosti pripravljenih. Fiziokrati so bili namreč preračunili, koliko lesa v desetih letih nepotrebno (?) zgnije, ako na 20 milijonov ljudi na leto pride 70.000 mrličev. Raba to-

liko platna za mrtve zdela se jim je pa dobiček, ker bi predivstvo pospeševala! Nevolja zavoljo pokopovanja v žakljih je bila neizrečeno velika, duhovni, ki drugači niso smeli blagoslovljati mrličev na pokopališu, bili so v nevarnosti od razžaljenega ljudstva tepeni biti, in ker je bila tudi nevarnost, da bi se po tih občinskih trugah ne raznesle nalezljive bolezni, bila je ta postava Jožefa II. kmalo odstranjena.

Ravno zvemo, da je odbor „Lehrervereina“ napravil neko peticijo do deželnega zbora, ktero učitelji podpisujejo. V ti peticiji zahtevajo enako plačo, kakoršno imajo učitelji v Spodnji Avstriji, namreč po 800, 700 in 600 na leto.

Upamo, da deželni zbor ne bo samo zahtevanja učiteljev, ampak tudi potrebe kranjske domovine sploh resno pretresal in jim po moči pomagal, toraj tudi ne prezrl osode katoliške vere. Ravno „Laib. Schlztng.“ psuje neprenehoma duhovne in vero, kolikor more in blede le učenjaške „Bildunge“ ali omike brez vere, brez Boga, ktero naj si učitelji prisvojijo. Tako omiko so si bili pridobili francoski Jakobinarji l. 1793; ateizem ali brezverstvo je bilo vradno oklicano, Robespierre je hvalisal to omiko v konventu rekši: „Mi, ki nimamo več nobene vere, nobenega Boga, smo v omiki za tavžent let drugim narodom naprej, ki še niso tako daleč dospeli“. Ali mar on, St. Just, Chabot, Danton, Hebert in drugi krvoloki od takrat niso imeli omike? Gotovo, saj so bili advokati, žurnalisti i. t. d. — Pa Bog naj obvaruje človeški rod pred tako brezversko omiko! Tavženti in tavženti ljudi vsih stanov, vsake starosti, ki so bili z guilotino usmrteni, oznanujejo sad take brezverske omike. Vsak veren kristjan, vsak, kdor kaj zgodovino narodov pozna, mora toraj reči: Pojdi rakom zvižgat omika, ktero gospodin Sima in njegovi privrženci v „Laib. Schulzeitungi“ trobijo!

Resnicki.

**Iz Maribora** 29. novembra. (C. k. pošta v Mariboru in slov. topografična imena.) — Dne 13. nov. t. l. dal sem na pošto v Mariboru list z adresno v Ljutomer. Adresa bila je slovenska brez posebnega nemškega pristavka: Luttenberg. Za teden dni nisem dobil odgovora; pišem dne 20. nov. drugi list, tudi s slovensko adresno, a z nemškim pristavkom: Luttenberg. 24. nov. dobim odgovor, a kaj čitam! — „Dobil sem na enkrat dve pismi; prvo pismo hodilo je po celem Avstriji, kakor vidiš na zavitku, ki Ti ga pošljem na ogled“.

Poštnih pečatov je na hrbtu listovega zavitka celih 7 (beri: sedem), in sicer na desni strani eden: Wien 15. nov.; dalje: Buda (drugo je zamazano); poleg tega: Marburg 20. nov. na levi strani zopet: Marburg (datum je zamazan); na sredini je: Kutteneberg (z zamazanim datumom); od tega na levo je: Klagenfurt, Bahnhof (datum se ne more prav prebrati); nad tem je: Luttenberg 21. nov. — Tako je okinčan zadnji del zavitka.

Na licu zavitka je povse razločno pisana adresa. — Nad imenom adresata je napisana s tinto Hüttenberg (ta beseda je podčrtana). Nad podčrtano in zopet prečrtano besedo „Hüttenberg“ je napisano: „hier unbekannt, viel leicht Kutteneberg“. Pod imenom adresatovim je podčrtana in prečrtana beseda: „Post??“. Nad besedo „Ljutomer“ je napisano z rudečim svinčnikom: „retour“, a čez to besedo napisano je s tinto: Luttenberg.

Je-li Ljutomer tako daleko od Maribora? Bilo bi želeli, da bi se naši poštni uradniki priučili in naučili slovenske topografije, da ne bodo listovi romali po svetu: v Celovec in bližnji Hüttenberg skoz Beč v polabske kra-

jeve v Češko (Kutteneberg, Kutna Hora je navreč med Kolinom in Časlavo poleg reke Laže), zopet zkož Budim-Pešto v Maribor, a iz Maribora še le sprevedeno z drugim pis-mom na določeno mesto.

Slavnemu vredništvu pošljem opisani zavitek na ogled s prošnjo, da blagovoli to nemčurško znanje in pestovanje slovenščine javnosti podati.

Pri ti priliki še eno. V lanskem šolskem letu namenil je dijak P—ik poslati naročnino za „Vrtec“ v Ljubljano. Z novci in nakaznico se slovenskim napisom pošlje domačega slugo na pošto. Sluga prinese vse nazaj domov, rekoč: „Pošta ne sprejme tega, ker je adresa v slovenščini pisana“. P—ik je po tem sam šel na pošto, in zahteval od uradnika, da mu pokaže dotični paragraf, v katerem stoji da se adrese morajo le edino v blaženi nemščini pisati. — Uradnik je rajši sprejel nakaznico, kakor bi mu šel paragrafa iskat. Tako sta se razšla.

**Na Reki**, 28. nov. Ne davno potovaje po Postojnskem glavarstvu, pridruži se mi na poti, pri prvem pogledu nepoznan prileten mož, ter me vpraša: Kam greste vi, prijatelj? Ne daleč in po majhnih opravkih, bil je moj odgovor. Jaz grem pa iz Trsta, kjer sem imel nekoliko opravil in sem videl, kako slabo mi reveži še to malo gnjilega krompirja, pest sena, ktero je ves naš letošnji pridelek, prodajamo. Ko mi je mož še nekoliko o vremenu govoril, mu pride na misel Postojnska volitev, ter mi pripoveduje tako-le: Veste, kaj vam jest povem, svet se je pričel mešati in puntati. Na dan volitve v Postojni ni se slišalo drugo, nego ime Razlag, sem ter tje Hohenwart; preklinjanje, da je bilo groza, in proč s „farji“, kateri nas mesto kršansko vero, krivo učijo. Se vé, spominjaje se še otročjih let, kako so me moja mati „očenaš“ in križ delati učili, kako lepo me je ravno duhovščina o verstvu učila, si mislim, kaj, ko bi ti kričači raji vpili: proč z nami nevedneži, nego s farji? Ali ni edina vera še, ktera vesoljni svet veže, mir in red med nami prebivalci te doline solz dela? Jeli se dandanes kdo zlodja in hudiča boji, koja še taki kratkovidneži na pomoč kličejo, ali pa postave? Jaz, kateri posebno marljivo „Novice“ in „Slovenca“ prebiram, spoznam dobroto in korist teh časopisov in spominjam se še dobro g. dr. Costa-tovega odgovora v „Novicah“, v katerem je ta cenjeni mož prav mirno in pošteno odbijal hudobno obrekovanje svoje osebe v „Sl. Narodu“. „Bog nam živi takega moža!“ vsklikneva na to.

Spoznavši, da mož ima zdravo pamet in dobre ideje, mu v malo besedah rečem: Veseli me zelo, da veste ceniti nauk svojih staršev in svojih verskih predstojnikov, želim pa tudi, da svetu vedno dokazujete, da ste pravi korenjak in branitelj naše zatirane domovine, na podlagi:

Vse za vero, dom in cesarja!

## Domače stvari.

(Petindvajsetletnica cesarjeva) se je v Ljubljani 2. t. m. slovesno obhajala. Na vse jutro je oznanovalo na gradu 101 strela iz topov zazor slavnega dneva, potem je napravila vojaška banda budnico z godbo. Ob 10. uri je bila v stolni cerkvi slovesno sv. opravilo, pri katerem so bili vojaške in civilne oblastnije nazoče; opravljal je to opravilo milostljivi škof sam. Pri sv. maši je bilo veliko ljudstva, a malo pobožnih, zlasti so se oficirji slabo in pohujšljivo obnašali. Po maši so se deželnemu predsedniku poklonili milostljivi knez in škof

z vsemi korarji v imenu duhovščine. Mestni odborniki in zastopniki raznih uradnih, ter m'a izrekli svoja vošila za cesarja. O poldne bil je v kazini banket, kterege se je vdeležilo okoli 200 oseb. Dežman je napil na zdravje cesarja in cesarske rodbine; med zdravico grmeli so z grada topovi. Zvečer je bila v gledišči slovesna nemška predstava, ktere se je vdeležilo mnogo občinstva, in potem pri deželnem predsedniku večernica, med katero je vojaška godba nekaj časa igrala. Mesto ni bilo razsvitljeno, ker se je mesto tega pobiral denar za uboge, kterim se je še tisti dan razdelil. Prejšnji večer je bil v kazini ples, pa le malo obiskan, v gledišči pa slovenska predstava.

(Uradna „Laib. Ztg.“) preslavlja 25 letnico cesarjevo z neko himno, v kateri daje prav liberalno (!) Rimu hudo zausnico. „Nicht mehr lockt uns Sirenenruf zu dir hin, trügerisches Rom! Wir bauen mit Italiens Volk vereint an unsrer Einheit Dom!“ Tako piše vradni list ki na zadnji strani poroča besede, ktere so cesar k deputaciji škofov govorili. Kolik razloček je med spravljivimi besedami vladarjevimi, ki upa, da bode kmali zopet mir in porazumljenje med duhovsko in deželsko oblastjo in med uno grdo psovko vradnega lista!

(Učenci) vseh šol ljubljanskih so praznovali 2. dec. cesarjevo petindvajsetletnico in sicer gimnazijalci z drugo ljudsko šolo so imeli slovesno sv. mašo v stolni cerkvi sv. Nikolaja, realci v cerkvi sv. Florijana, učenci prve ljudske šole pri sv. Jakobu, pripravnica in vadnica pa v Križanski cerkvi, koder se je pela tudi cesarska himna. Razen tega so učitelji gimnazijski darovali v spominj slovesnega dneva 50 gld. gimnazijski ubožnici ali vstanov za ubožne dijake.

(Delalci) Tschinkelove fabrike, kterih je, okoli 300, so imeli 2. dec. prosto; paroma so prišli k veliki sv. maši, potem pa so šli v fabriko, kjer so prijeli svojo navadno dnevno plačo in še nekaj povrhu. V. Tschinkel ima svoje delavce v naj lepšem redu, kar se je že pri raznih priložnostih pokazalo.

(Slovensko gledišče) je bilo, kakor slišimo, v ponedeljek prav polno, igralo in pelo se je boje izvrstno. To se nam namreč pripoveduje. Naš poročevalec ni bil v gledišču, ker ni tako bogat, da bi bil mogel 5 gld. plačati za ložo, vodstvo slovenskega gledišča pa ni bilo toliko vljudno, da bi mu bilo preskrbelo sedež. Ta brezozirnost vodstva je tim bolj graje vredna, ker se celó nemškim poročevalcem za sedeže skrbi. Dokler se stvar ne vredí, bomo o predstavah dram. društva popolnoma molčali. Če je društvu prav, nam je tudi.

(Ljubljanski „Tagblatt“) je kmalo v začetku t. l. tako napadel g. župnika Jarca iz Dola, da ga je ta pri deželni sodnji tožil zaradi žaljenja časti. Preteklo je od tistikrat že več kakor pol leta, pa konečne obravnave še do zdaj ni bilo, ampak se je pretečeni teden že v četrtočkrat preložila. Zgodilo se je to vselej v soglasju z zastopnikom g. župnika, dr. Razlagom. Skoraj bi človek mislil, da je dr. Razlag bolj pri srcu blagor Ljubljanskega „Tagblatta“ kakor pa g. Jarca, ki si ga je najel za zastopnika; ni tedaj čuda, da je dr. Razlag nemškim liberalcem čez dalje bolj priljubljen.

(Umrlo) je v Ljubljani meseca novembra 69 oseb, med temi 39 možkega in 30 ženskega spola.

(Popravek.) Gospa Klemensova, o kteri smo v zadnjem listu poročali, da je skočila v Savo, piše iz Trsta, ter je še živa. Po odhodu od doma je vstala prazna govorica.

(V konkursu) je kupčija bratov Koceli-jev v Ljubljani, ki sta trževala z oblačilnim blagom.

(„Brenclj“ št. 17 in 18) je prišel na svitlo prav osoljen. Podobe kažejo dr. Zarnika med več stoli na tleh, dr. Vošnjaka, kterege nemškutarji s pomočjo mladih na grabljah v državni zbor vlečejo, in Dežmana z dr. Schafferjem na Dunaj jahajočega.

## Razne novice.

— Črnomeljska čitalnica bode imela 14. decembra t. l. popoldne ob 4. uri svoj glavni zbor, ki bode volil tudi nov odbor, t. j. predsednika, podpredsednik, tajnika, denarničarja in tri odbornike. Odbor vljudno vabi vse p. i. družbenike, da se zbora vdeležijo.

— V Križu izvoljen je posestnik Janez Hlade za župana, Janez Drešar pa in Anton Tomelec za občinska svetovalca.

— „Poslanemu“ iz Brega na Primorskem v št. 10 „Slovenca“ pravi podpis je Matijev Fežekov (ne Matija, kakor je bilo brati vsled tiskarske pomote). Vrstice vrstene med „Razne novice“ v št. 17 „Slovenca“ tedaj nikakor ne opravičujejo tistih, ktere omenjeno „Poslano“ zadeva in na odgovor vabi.

— Iz Trsta se nam piše: Trgovec Premuda, ki je bil zarad goljufije na 6 let v ječo obsojen, se je ponoči precej ko je v ječo prišel, obesil. — 25. nov. popoldne ko so ravno nune v koru pri molitvi zbrane bile, vrgli so nekteri neznani pobalini kamnja v cerkvena okna ter so nekaj šip pobili. Tržaski časniki poročajo, da se je poslanec Giusto Conti poslanstvu odpovedal. Če je to istina je Tržaške okoličane zopet velika zguba zadela, kajti g. Conti je poštenjak in posebno okoličanom pravičen mož, in ker je voljen v velikem posestvu, bo brž ko ne na mesto njega zopet kak „Progressov“ privrženec voljen.

## Duhovske spremembe.

V goriški nadškofiji: Č. g. Ign. Fabijani, pomoč. v Ločniku, gre za subsid. v Kviško; č. g. Drog. Zurman, novoposv., za duh. pom. v Škodovakovo. — Č. g. Vuga Peter, gre iz Štija za provizorja v Škrbino; č. g. Jože Kragelj, gre od sv. Ignacija v Gorici za vikarja v Levpo; na njegovo mesto pride č. g. Franc Vidic, iz Kanala. Č. g. Štefan Faganelj, gre iz Šmarja za kapana v Štajak; č. g. Farfolja Jožef, iz Kamna v Šmarje. Č. g. Kódre Janez, novomašnik, gre za duh. pom. v Kanal. Č. g. Dugulin Janez za subsidijarja v Štvarjan. Č. g. Janez Kragelj, vikar v Levpi, je šel za trdno v pokoj in stanuje v Kanalu.

V Lavantinski škofiji: Provizorji so postali č. g. Fr. Ozmec, v Ljutomeru, Jožef Tombah, v Zabukovji, in Florijan Vizovišek v Grižah. — Č. g. oo. frančiškani Brežki oskrbujejo začasno kaplanijo v Sevnici. — Umrli so č. g. župniki: Dr. Ant. Klemenčič, v Ljutomeru 11., Jože Pirkmajer v Zabukovji 13. in Felicijan Globočnik v Grižah 22. t. m. R. i. p. — Razpisane so fare: Zabukovje do 27. dec. t. l. in Griže do 5. januarja 1874.

## Premembe učiteljev na Hrvaškem.

G. Petračič, doslej v Vinkovcih, je postal gimnazijski ravnatelj v Zagrebu; po Rauchu odstavljene g. J. Torbar je po Mažuraniču postavljen spet za ravnatelja više realke v Zagrebu. Rojak naš g. A. Mazeček, doslej profesor na Reki, je imenovan za ravnatelja gim-

nazijskega v Požegi. Sedaj sta toraj dva gorenska Slovenca ravnatelja na hrovaških gimnazijah: g. F. Bradaška v Varaždinu, pa A. Mazeček v Požegi. Sploh se prej na Hrovaškem preganjani ali iztirovani rodoljubi vračajo domu na svoja mesta, kar banuje izvrstni J. Mažuranič.

— Janez Krainz, suplent na goriški gimnaziji, je imenovan za učitelja na gimn. v Pazin-u.

— G. Jožef Gorjup, sodnijski adjunkt, pride za okrajnega sodnika v Kanal.

## Umrli so:

1. dec. Fr. Baštolc, dimnikar, 62 l., za sušico v vratu. — Mat. Bauer, c. k. finančni svetnik, 59 l., za mrtvoudom. — Gašper Stalovnik, krojač, 42 l., za prsno vodenico. — Marijeta Fuks, delalka, 57 l., emphis. pulm. — Martin Guiden, berač, 53 l., za grižo.

## Enazpinnano:

1. Služba notarjeva v Krškem. Zahteva se znanje slovenskega in nemškega jezika; prošnje se vložijo v 14. dneh pri notarjaški zbornici v Ljubljani; v Kamniku služba občinskega pisarja s 500 gold. plače, prošnje se vložijo pri ondošnjem županstvu; učiteljske službe v Budajnah, na Planini pri Vipavi, v Podragi, v Vremah in Postejnah. Prošnje naj se pošljejo do 15. dec. okrajnemu šolskemu svetu v Postojni.

## Lozi od 1. 1864

so 1. decembra vlečeni: Serija 967 št. 38 s prvem dobitkom; ser. 1345 št. 17 s 25.000 gl., ser. 1741 št. 71 s 15.000 gl.; ser. 408 št. 68 s 10.060 gl., ser. 2640 št. 75 s 5000 gl.

## Eksekutivne dražbe.

5. dec. 2. dražba Luk. Jerebec-ovo (cenj. 630 gl.) na Verhnikih. — 2. Miha Biček-ovo iz Gabrijla (951 gl.) v Novem mestu. — 2. Mat. Černe-tovo Winkel (340 gl.) v Črnomlju. — 1. Jan. Zaje-ovo iz Zajčjega vrha (298 gl.) v Črnomlju. —

6. dec. 3. Jan. Grandovec ovo iz Ceste (110 gl.) v Vel. Laščah. — 3. Jož. Koričky ovo iz Sap (1732 gl.) v Ljubljani. — 3. Ane Röthel-nove (1500 gl.) v Kranji. — 2. Jan. Zore-ovo (Kolar) iz Dvora (3570 gl.) na Verhnikih. — 2. Jan. Dormiš-ovo iz Paken (3950 gl.) na Verhnikih. — 3. Bolt. Pakiž-ovo iz Sodražice (4351 gl.) v Ribnici. — 1. Lojze Prešern-ovo (100 gl.) v Radolici. —

## Cena mesa

za mesec december v Ljubljani.

Najboljše meso pitanih volov funt po 30 kr., srednje vrste 26., najslabše 22 kr.; meso krav in navadnih volov po 27, 23 in 19 kr. funt.

## Telegrafične denarne cene

2. decembra.

Papirna renta 69.25. — Srebrna renta 74.—. — 1860letno državno posojilo 102.25. — Bankine akcije 9.82 — Kreditne akcije 230.—. — London 113.75. — Srebro 108.30. — Ces. kr. cekini —.—. — Napoleons'or 9.06 1/2.

## Zemljemerec

se priporoča za izmero večih in manjših zemljišč, popravo mej, razdelitev gozdov in pašnikov in za druga tehniška dela.

Več se zve v hiši št. 37. na narodnem trgu v III. nadstropji. (16—1)